

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . K 26.—
za en mesec 2·20
za Nemčijo celoletno . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . K 24.—
za en mesec 2·—
V upravi prejemam mesecno . . 1·70

Sobotna izdaja:

Za celo leto 7.—
za Nemčijo celoletno . . 9.—
za ostalo inozemstvo . . 12.—

SLOVENEC

SLOVENEC Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III.
Bokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 8. — Račun poštne bralinice avstrijske št. 24.797, ograke 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani

Še nekaj o Romunih.

Kako opasno da je rumunsko gibanje za Avstrijo, ali bolje rečeno, velepomembno, to smo obrazložili že v zadnjem našem članku o Rumunih. Dostavljamo še nekaj opomb.

Znano je, da večina rumunskega izobraženstva črpa svojo omiko iz francoskega vira. V Parizu študirajo vsi premožnejši Rumuni, kjer se nasrkojajo ljubavi do Francozov in seveda več ali manj prošinjeni s simpatijami do Francozov in njihovih političnih idejalov prihajajo v domovino, kjer v istem smislu delujejo kot zreli možje. Na tej podlagi so započeli sedaj francoski državniki veliko akcijo v prid francosko-rumunskemu zbljanju, kar je istovetno z bližanjem Rumunije k trojnemu sporazumu. Slavni literati, ugledni časnikarji in sloviti govorniki potujejo sedaj po Rumuniji, imajo predavanja, priejajo se shodi in banketi, kjer se seveda o trozvezni prav malo ali pa vsaj v negativnem smislu govorji. Iz krogov izobraženstva prodirajo nove ideje polagoma tudi v maso ljudstva; sedaj trenutno sicer še ne v preveliki meri, ampak prodirajo le, in pravilu, da iz malega raste veliko, utegne ta akcija, zadobiti nedogleden velepolitičen značaj.

Rumuni so po svojih zadnjih uspehih, do katerih so prišli tako po ceni, postali precej ošabni in bahavi, toliko bolj, ker vidijo, kako se za njihovo naklonjenost pulijo velesile, pred vsem Rusija in Avstrija. Avstrijske šanse sicer do danes ne stoje naravnost obupno, še je mogoče rešiti, kar se sploh rešiti da; a način, kako se bo rumunska politika razvijala, je mnogo odvisen od naše ogrske politike, kjer prebiva skoraj več Rumunov kakor v kraljevini sami.

Pravijo, da se je cesar Viljem povarjal o priliki svojega bivanja na Dunaju z grofom Tiszo tudi o rumunskem vprašanju. Kaj je opravil, tega ne vemo; bo pokazala kmalu bodočnost. Skoro gotovo pa ne veliko. Ogori bodo dali pač Rumunom kakšne koncesije, katere bodo Rumuni tudi sprejeli, a dokler se ne ugotove njihove pravice na postaven način, potom zakonov, tako dolgo ne bo miru in sprave med Ogori in Rumuni. Če današnji rumunski politiki prav pristanejo na kakšne mažarske ljubezljivosti, ta mir pač ne bo dolgotrajen, ker bode ljudi

stvo samo svoje voditelje prisililo, da bodo prej ali slej opetovano zahtevali, kar jim po pravu gre. To pa rumunski vodilni krogi sami dobro vedo in zato je komaj pričakovati bržega uspeha spravnih pogajanj; kajti da bi se Ogori kratko-malo udali, makar pod nemškim pritiskom, tega ne more nihče verjeti; nasprotno, stogotili se bodo na Nemce in na trozvezo, in današnji boj grofa Karolyja proti trozvezji je pač pomembna introdukcija v neko novo stanje.

Rumunsko gibanje bo pa v teku let imelo v kraljevini še mnogo silnejšo moralno oporo kot jo ima sedaj. Vsi vemo, zakaj je prišla Bratianova vlada na krmilo: da izvrši veliko agrarno reformo! Rumunija je bogata dežela in rodovitna, blagostanje njen bo rastlo, ko bo kmet prost gospod svoje proste zemlje in z blagostanjem bo napredovala tudi izobrazba in politična zavest, ki bo velikansko vplivala na ogrske, v sponah fevdalnih ostankov živeče sobrate. Kam se bo obrnila ogrska vlada takrat za pomoč? Kadar bo plaz v najhujšem padcu, ga ne bodo ustavile mažarske šikane! Škode pa ne bo trpelja samo Ogrska, oziroma ogrski imperijalizem, ampak pred vsem celokupna monarhija, ker takrat bo govo rumunsko valovanje plivalo preko ogrskih mej!

Zaradi tega bo pa rumunsko vprašanje postal velikega pomena tudi za našo notranjo politiko. Leta 1917. bo treba obnoviti z Ogori nagodbo, in Rumuni bodo to ugodno priliko gotovo izkoristili do dna, da Mažare kolikor mogoče uklonijo. Če se do takrat razmere na Hrvaškem spremene, če pada koalicija, ali pa če bo prisiljena vsled ogrske neodkritosčnosti premeniti pravce svoje politike (kar je sicer malo verjetno, a ne nemogoče), potem kaže naravna pot na zajedniško delo obe narodnosti, ki gotovo ne bi ostalo brezuspešno: če ne bi madjarizem popolnoma padel, bi ga bilo mogoče vsaj toliko omajati, da bi ga strila prava prihodnja sapa. Kakšne posledice bi tak dogodek imel za vso politiko, ne samo za ogrsko, to pa naj vsak sam dalje misli.

Z mažarsko prevlado bi morala po človeški previdnosti pasti tudi že njo neposrednje zvezana nemška premoč v naši državni polovici in zavladala bi povsem druga struja v državi kakor danes. Odprta bi bila pot pravici, naši dve narodov bi se moralno umakniti popolnoma novi, pravični uredbi cele monarhije.

Da bodo Rumuni na Ogrskem prisli do svojih pravic, je brez dvoma. Politična nadvlada Nemcov in Mažarov se lahko smatra kot nekak ostanek političnega fevdalizma; kakor pa je moderna demokratična ideja odstranila ekonomični fevdalizem in dala ljudstvu njegove pravice, tako bo moral izginiti tudi politični fevdalizem, ki načelom krati to, kar jem po božjih in človeških postavah gre. Demokratična in narodnostna ideja bosta prodriči tudi mažarske zidove, a z ogrskimi vrednimi padli tudi nemški. Seveda se zgodovina časih vse drugače razvije, kakor bi se zdelo nam najbolj logično.

Izd goriških volitev.

Na kratko smo javili izid goriških volitev. Slovenci so dobili 338 do 340 glasov, Lahi pa 508 do 512 glasov. Udeležba je bila naravnost ogromna: 850 volilcev je volilo med 980 vpisanimi. To kaže, da je tudi agitacija od obeh strani bila na višku. Italijani so delali strahovito z denarjem. Značilno je, da so do pol 10. ure dopoldne Slovenci bili v večini, da so pa Italijani napeli nato vse sile in s podkupovanjem in drugimi sredstvi spravili na volišče skoro vse, kar je v Gorici laškega in nemškega.

Za listo kamore je glasovalo 117 Nemcov (tudi nemški socialisti) in okrog 50 laških krščanskih socialcev. Nekaj teh je ostalo doma in le par njih je volilo s Slovenci. Italijansko se glaseče glasovnice za Slovence so bile le 3! Iz tega se da s precejšnjo gotovostjo sklepati, da je vseh 340 glasov bilo skoraj izključno slovenskih. In to je naš ponos! Bolj smo lahko ponosni, da smo 340 glasov dobili brez vsake tuje pomoči, kakor da bi bili zmagali s pomočjo tujih glasov. S kakšno vnemo so naši ljudje sli v boj! Celotno izid je bil v Gorici na Tirolskem je nek Slovenc prišel volit. Sploh moramo pohvaliti silno vnemo naših ljudi.

Kakor rečeno, za nadaljnji naš razvoj je večjega pomena, da smo nastopili sami. Saj enkrat vem, kaj zmoremo proti vsem! 40 odstotkov vseh glasov v Gorici je slovenskih! Kaj to pomeni! Kako malo pomeni zmaga laške liberalne kamore v očiglednoj slovenski moči! Številke kažejo, da kamora brez pomoči Nemcov in krščansko-socialnih Lahov pred Slovenci ne more več obstati! To govore številke! In zato ni bila prazna misel, da je zmaga za Slovence mogoča!

In Slovenci bi bili celo zmagali, da bi se bili krščanski socialisti in nemški socialisti držali drugače, kakor so se! Pri tej priliki naj omenimo, da se slovenski in socialisti godi krivica, če se jim očita, da niso volili s Slovenci. Slovenski socialisti so volili s Slovenci — seveda jih je malo. Nemški socialisti pa so šli z nemško buržoazijsko stranko v boj proti Slovencem; v boju so šli za krivico proti pravici.

Isto velja o laških krščanskih socialistih. Tem ne zamerimo, da so volili z Italijani; saj so oni tudi Italijani. Toda to jim štejemo v silno zlo, da jim je bila več krivica, kamora, judje, mazziniani, republikanci in ireditenti, ki pa pravijo Slovencem. To omenimo zato, ker se skušajo za svoje ravnanje zagovarjati in celo »Novemu času« očitati, češ, da jih hoče komandirati. Katoličan med krivico in pravico ne bo težko ločil.

Kaj pa sedaj? Vse je proti nam! To nas navdaja z velikim veseljem! Dovolj smo močni, da sprejmemo ta boj z vsemi! In ta bo za sedaj v prvi vrsti gospodarski! To bodo še pokale kosti v tem boju, v katerem je naš nasprotnik neusmiljeno zapisan svoji usodi.

Naš slovenski okoličan in meščan sta danes tako trdno kot še nikdar odločena, storiti vse, da tuj, nam sovražen kapital se ne bo množil na škode in na stroške Slovencev.

Sinoči, v nedeljo, se je po goriških ulicah slišalo kričanje: »Fora i ščavil! Prav tako so kričali tistega leta, ko so Slovenci začeli svoj prvi bojkot, ki je Italijanom silno škodoval. Danes pa Slovenec v Gorici mnogo drugače stoji kot tedaj. Slovenski trgovci in obrtniki so bili bele vrane, danes imamo v tem oziru mnogo bolje! Skrbeli pa bomo še moral za dober trgovski in obrtni naravščaj. Rabili bi še trgovcev kolonialne stroke, obrtnikov, kleparjev, knjigovozov, vrtnarjev, mehanikov, elektrotehnikov itd.

Gorica je v tem oziru hvaležno mestno. Bodite prepričani, da bomo prav radi izvajali sklep, da podpiramo svoje ljudi!

Slovenski kandidati II. razreda, ki voli v četrtek, dne 2. aprila, so:
Viktor Bežek, c. kr. ravnatelj;
Dr. Dereani Ernest, zdravnik;
Dominko Viljem, ravnatelj v pok.;
Ernello Ernest, trgovec;
Fon Josip, drž. poslanec;
Hrovatin Sikst, poštni uradnik;
dr. Pedgornik Karl, odvetnik;
dr. Vošnjak Bogumil.

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Grušček, poslovnil d. r. Leopold Lénard.

(Dalje.)

»Kaj bo pa sedaj?« je vprašal pop v zadregi.

»Kaj naj bo?« se je nasmehnil glavar. »Popis pojde v pisarno in s tem bo končano, vse pa ostane, kakor je bilo.«

»Toda kaj bodo mislili o nas... v Peterburgu?... To more obrniti na nas vladarjevo nemilost.«

»Jaz nisem za to, da bi učil vero,« se je ponoreval glavar, »sicer ste pa lahko mirni, batjuška, saj se ni samo vaša fara priznala h katoličanstvu, ampak večina, če ne skoraj vse pravoslavne fare je zadevo to presenečenje.«

»Slaba tolažba,« je zamrmral pop, »da vso krvido pripisujem jaz agitaciji Šlahte in duhovništva... Ti so krivi.«

»Za to jih pa tudi zasledujemo in pri meni v mestu je tiho, toda povsod ne morem biti navzoč. Ako bi bilo pri nas več takih delavcev, kakor ste vi,«

batjuška, bi kmalu pokazali tem upornikom.«

Pop je postal ves rudeč same zavoljnosti, toda takoj se mu je dvignil dvom, če se glavar ne šali, ker je ves sprejem bil preveč sladak in prijazen, poslednje besede pa jako nenačadne v njunem medsebojnem razmerju; torej je odvrnil s povezenimi očmi:

»Gospod glavar precenjuje moje zasluge... Jaz samo izvršujem svoje dolžnosti.«

»Ne samo jaz batjuška, priznajem vašo uspešno gorečnost, sam gospod gubernator mi je naročil, naj vam izrazim njegovo zadovoljnost in sporazil bo o tem brez dvoma, kamor gre.«

»Toliko bolj goreče bom deloval,« je zagotavljal pop vzradoščen, »in uporniki se morajo upogniti, ko ne bo več Šlahte in katoličkih duhovnikov, ki jih šuntajo.«

»Da, da, batjuška, in ako sam gospod gubernator hvalil vaše delovanje, moram jaz kot njegov podrejeni uradnik, stati vam na strani z vladnimi sredstvi, aki je to potrebno.«

»Jako se zahvaljujem gospodu glavarju,« se je priognil pop z razjasnjim obrazom.

Ko se je vrnil v Tesno, je premisljal, je rekel:

Škega duhovnika, kajti bil je preprizan, da on utrjuje upornike in s tajimi sredstvi širi katoliško-poljsko propagando.

Nekoga dne, ko je sedel v svoji sobi, je pritekla Lubočka s krikom:

»Atej, berač umira!«

»Kje?«

»Na verandi ... Pojdi, ate, pogledat!«

V resnici se je na verandi po teh zvijal berač v slabu sukmapi in mahal silno z rokama in nogama ter tolkel z glavo ob tla v božjastnem napadu.

Ko je napad minil, je pop na prošnjo svoje hčerke dovolil bolniku, da se je smel odpočiti v kubinji, in mu je velel dati jesti. Pod vplivom te bolezni je mislil na berača in naglo je prišel v kuhinjo ter poklical prišleca na zaseben pogovor.

»Ali si katoličan?« je vprašal ter mu pogledal v oči.

»Ne, duhovni oče,« je zatrdil berač,

»jaz sem pravoslaven.«

»Kako se imenuješ?«

»Janez Sraka.«

»Torej si iz nekdanjih zedinjencev.«

»Bo že tako.«

»Imaš potni list?«

Berač ga je poiskal in ko ga je dalo, je rekel:

»Jaz sem pravičen in pošten človek, mene poznajo vse.«

»Ali si že dolgo bolan?« ga je vprašal čez trenotek.

»Morda dvajset let, morebiti še več, in ako bi ne bilo vaše pomoči, častitj oče, umrl bi bil danes.«

»Ali veš, kdaj se bliža bolezen?«

»Vse me boli, vse mi je narobe ... takrat vem, da prihaja.«

Pop je šel gori in dol po sobi, potem je pa vrgel vprašanje:

»Ali hočeš zaslužiti rubelj?«

Laško-nemški kamoristični kandidati so:
 Dr. Viktor Ceschiotti, odvetnik; dr. Henrik Thomann; Robert Thedrez; dr. Cristofoletti; Friderik Ribi; Dijoniz Ussai, državni poslanec; Ludovik Dietrich in Jož. Straberger. Zadnja dva sta nemška kandidata.

Vse slovenske volilce pozivljamo, da dne 2. aprila oddajo svoje glasove slovenskim kandidatom!

Agro-Mercurjeve manipulacije pred sodiščem.

(Izpred deželnega sodišča.)

Pri včerajšnji popoldanski razpravi je bil prvi zaslišan

dr. Žerjav,

ki je izpovedal med drugim:

Smatrali smo Agro-Merkurja kot nekako podružnico Zveze; bil je le formalno samostojen. To povdarjam, ker se nam je očitalo, da je imel Agro-Merkur pre malo kapitala. Ako bi deloval kot samostojna zadruga, bi bil neodpušten način njegovega poslovanja. Smatrali smo zvezin kapital za Agro-Merkurjev. Agro-Merkurju ni bil dovoljen samo kredit 50.000 K., ampak kredit do višine izdanih faktur. Od kraja ni bilo proti Agro-Merkurju odpora, pozneje pa je nastal od ljubljanskih veletržcev, ki so videli v Agro-Merkurju konkurenta. Ti so potom Kmečke posojilnice, ki je financirala Zvezo, skušali vplivati na Agro-Merkurja. Z ozirom na ta pritisk sva rekla z g. Lenarčičem, da bova vse potrebno storila, da se ne bo moglo več reči, da Zveza financira Agro-Merkurja. Medtem je tržaška podružnica nakupila 80 vagonov koruze brez vednosti načelstva. Cohen je bil pooblaščen, da sme kupiti toliko moke, kolikor jo proda. Poročal je o vseh važnejših nakupih, samo o nakupu koruze ni. Ko smo zvedeli o tej koruzi, smo skušali vsi in tudi Cohen, rešiti se tega blaga. Stopili smo v stik z Vedovo, mlinarjem v Tržiču, ki se je zavezal odvzeti 22 vagonov. Takrat se nam je zgodila nesreča, na se nam je kakih pet kvintalov koruze vnelo, kar je nekdo naznani sanični oblasti, ki je vseh 22 vagonov zaplenila. To je bil glavni udarec. Drugi udarec je bilo to, da je začela padati moka. Padec cen je bil tako velik, da ga nihče ni pričakoval. V tej stiski smo videli, da bi bila izguba preogromna, ako bi ne vzdržali zavoda. Zato smo se lotili indirektnega financiranja, kar se je sklenilo v seji načelstva. To financiranje bi se izvršilo potom moravske in kočevske posojilnice. Pri tej seji načelstva so bili Lenarčič, Rožman, Bayer in jaz.

Predsednik: Zapisnika o tej seji ni.

Obtoženec: Reči moram, da se je res godilo vse bolj po domače. Bili smo tukaj, bili smo tam, in zato se nam je tako postopanje zdele samo obsebi umevno. Kočevska posojilnica je otvorila Agro-Merkurju kredit, Zveza pa kočevski. Vedeli smo, da prevzemamo velikansko odgovornost, toda mi smo si hoteli pomagati za kakih šest ali devet mescev. Upali smo, da se v tem času izkopljemo iz zadrege. Ako bi se hotel kdo brigati od Zveze za zadeve Agro-Merkurja, bi se mu gotovo ne kratilo

»Castiti oče, meni se mudi, da bi pred smrtnjo prišel do svete Kijevske Lavre ... Čas beži, a smrt je blizu.«

»Hm ... Ali ne znaš delati, kot da bi bil bolan?«

»Ako bi bilo ravno potreba, bi poizkusil, se je nasmehnil berač.

»Stori torej tako,« je začel učiti pop čez trenotek. »Delaj se tu v vasi za katoličana in kjer zagledaš katoliško hišo blizu katoliške cerkve, tam glej, da zbojiš v poklici župnika, da te previdi ... ako pride, dobiš rubelj.«

»Hm ... rubelj? Castiti oče, to je malo, moram se vendar delati za katoličana ... se spovedati ... sprejeti katoliško obhajilo ...«

»Kakor hočeš,« je pop zaklical z razdraženim glasom, »ti si zedinjenec in to ti je lahko.«

»Dodataj še nekaj, castiti oče,« je prisil berač, »a vsemogočni Bog ...«

»Dodam še deset kopejk, niti groša več, sliši?«

»Razumem ... hm ... pa nekaj za aro ...«

»Dam ti kozarček žganja, to zadošuje.«

Oba sta bila zadovoljna storjenega dogovora; pop se je veselil nad, da se bo načrt posrečil, berač pa pričakovanega plačila.

»Kijevski samostan, najstarejši samostan na Ruskem, kako obiskovan od romarjev.

(Konec.)

upogleda. Res pa je, da se odborniki za poslovanje niso mnogo brigali.

Predsednik: Ali ste kaj obveščali kočevsko posojilnico, kako jo obremenjujete?

Obtoženec: Ne, hoteli smo to storiti ob sklepku računa.

Predsednik: Ali je bil g. Lenarčič tudi poučen o financiranju potom moravške posojilnice.

Obtoženec: Da.

Predsednik: Ali vam je kaj znano o tistih listih, ki so se iztrgali iz knjig?

Obtoženec: Ne, o tem mi ni bilo nič znanega in bi se s tem tudi ne strinjal. — Hoteli smo rešiti, kar se je dalo in tako je 27. novembra 1900 prišel k meni Lenarčič na dom, da naj naredim izjavo, kakršno je zahtevala Zveza, da nameč garančiram za vsako izgubo do 150.000 K., ki bi nastala pri Agro-Merkurju. To izjavo je podpisal Lenarčič in tudi jaz, ker nam je bilo na tem, da Zveza ne bi Agro-Merkurja pognala v konkurz.

Predsednik: Pojdimo sedaj nazaj k moki.

Obtoženec: Cohen je moko dobro prodajal in nas o vsem obveščal. Da so iz komisijskih kupčij nastale kupčije na lasten račun Agro - Merkurja, je bil glavni vzrok ta, ker niso tržaški odjemalci hoteli podpisavati sklepne liste s firmo Elizabetnega mlina. Ko se je spremenila oblika teh kupčij, je Cohen izdal sklepne listke s firmo Agro-Merkurja. Mi smo smatrali te kupčije še vedno kot agenturne, vsled česar so pozneje nastala med nami in Elizabetnim mlinom nesporazumljenja. Cohen je pozneje poslal iz Trsta v Ljubljano vse sklepe in sta jih tudi Knez in Lenarčič pregledala. Knez je te sklepe pojavljal kot dobro kupčijo.

Dr. Tavčar: Koliko ste izgubili pri moki?

Obtoženec: 80.000 K meseca februarja.

Dr. Tavčar: In pri koruzi?

Obtoženec: 30 do 40 tisoč kron zacetkom marca, ko še nismo vedeli, kako bo s to koruzo.

Dr. Neuberger: Čudim se le, kako ste upali, voditi pri izgubi 80.000 K še nadalje kupčije.

Predsednik: Kako je bilo z bilancami?

Obtoženec: Prva bilanca je bila za leto 1909., pri kateri se očita zaradi deležev, da so bili previsoko računani. Mi smo bili mnenja, da je pravomočno član, kdor je na račun deleža plačal govor del. Deloma vplačane deleže smo stekli kot cele deleže, a na drugi strani smo bilježili, koliko je še vplačati na deležih.

Predsednik: Ta bilanca je izkazovala dobiček nad 4000 K; vedeli bi morali, da bi po vsaki večji zgubi postal pasivni.

Dr. Žerjav: opisuje nato podrobno kako je bilo s koruzo in sestavo druge bilance. Pravi, da niso imeli samih greskov, ampak so tudi nekaj dobrih kupčij napravili.

Predsednik: Imeli ste zveze tudi s šentjanškim premogokopom.

Obtoženec: Prodali smo v tistem času kakih 300 vagonov premoga. Mnenja je, da bi družba ne negirala članstva pri Agro-Merkurju, ako bi šla stvar normalno naprej. Imela pa je seveda srečo, da se po konkurzu njeni članstvo ni priznalo.

Predsednik: Kdo pa je Rožmanu zvišal plačo od 400 na 600 kron?

Obtoženec: Razpravljal se je o tej zadevi v seji, a naprava pogodbe z Rožmanom se je zaradi stilizacije zavlekla in se ni pozneje definitivna pogodbni napravila. Povišanje je bilo že obljubljeno Rožmanu takrat, ko ga je nastavil IV. Hribar.

Predsednik: Zabilježeno to nikjer ni.

Obtoženec: Končno se mu je moral poviti plačo, kljub temu, da sem celo zadevo zavlačeval.

Obtoženec: Kaj smatrate za vzrok poloma?

Obtoženec: Za vzrok poloma smatrati nesreči pri koruzi in moki, potem odtegnitev kredita in to, da se nam ni posrečila zadeva glede garancijske izjave napram Zvezi slovenskih zadrug, kar je bilo neposredni povod konkurza.

Predsednik: Ali vam je Lenarčič glede kupčij dajal kake direktive?

Obtoženec: Lenarčič menda ni o tem tako misil, kot je zjutraj povedal. On ni dal nobenih direktiv, da bi se naj kupčije vrstile samo v najskromnejši meri.

Predsednik Lenarčiču: Dr. Žerjav pravi, da ste vedeli o indirektnem financiranju od strani kočevske posojilnice.

Lenarčič: Jaz ne vem, ako se je prikazi se o tem sklepalo.

Predsednik: Kako pa je bilo z garancijsko izjavo?

Lenarčič: Ne morem sedaj reči, kajko je s to izjavo.

Dr. Žerjav: Jaz sem bil popolnoma prepričan, da je bila izjava oddana na pristojno mesto in sem misil, da je stvar rešena. Zato me je konkurz tudi prenenetil.

Dr. Tavčar: Ako bi mi pri Zvezi dobili to izjavo, bi konkurza ne bilo; toda bili to izjavo, ki konkurza ne bilo; toda Zveza te izjave nikoli dobila ni in jaz je nikdar nisem videl.

Dr. Tekavčič: Gospod dr. Žerjav, ali ste v Trstu bili večkrat in ste kaj nadzorovali tamošnje poslovanje?

Dr. Žerjav: Sel sem v Trst in našel tudi neke nerdenosti, vsled česar sem odredil, da se je tamošnjo knjigovodstvo preosnova.

Dr. Tekavčič: Ali vam je bilo znano, da je imel Cohen v Trstu več pekarj?

Dr. Žerjav: Ko smo o tem zvedeli, sem šel v Trst, ker se mi je ta stvar zdela sumljiva. Cohen pa mi je zatrdil, da nima nobenih slabih namenov, temveč da je s pekarjami celo dobra kupčija, kajti cena kruhu ni padla, medtem ko je moki znatno padla.

Dr. Tekavčič: Ali ste o tem Lenarčiču ugodno poročali ali ste mu kaj tajili?

Dr. Žerjav: Poročal sem mu to, kar je bilo.

Lenarčič: Gospod dr. Žerjav, ko ste se zaradi te zadeve prvikrat vrnili iz Trsta, ste mi rekli, da ni ničesar na gorovicah, da bi imel Cohen v Trstu pekarne. Šele ko ste šli v drugi v Trst, ste poizvedeli, kako je s pekarjami.

Obtoženec: Rožman

izpove nato:

Agro-Merkur je začel poslovati sredi leta 1909. V tistih kritičnih časih, ko so padle cene moke, sem kot edini revizor Zveze slov. zadruž bil skor vsek mesec 14 do 20 dni izven Ljubljane. Bil sem tako zaposlen in se nisem mogel mnogo brigati za Agro-Merkurja, zlasti še, ker sem tudi vodil za Zvezo slovenskih zadruž dobrova sena za vojaštvo. O Cohenu sem čul, da je izborni trgovec in vsled raznih priporočil smo ga nastavili v Trstu. Z Elizabetnim mlinom smo imeli le zastopniško razmerje. O lastni kupčiji sem zvedel, ko sem prišel nekoč v Trst. Takrat sem tiste sklepe vzel s sabo v Ljubljano, kjer sem jih načelstvu pokazal. Takrat je imel tudi veletržec Knez priliko videti te sklepe in on je tudi izjavil, da so ti sklepi izborna kupčija. Lenarčič je bil s sklepi tudi zadovoljen in jih ni ukazal stornirati, kot je izpovedal. Da je Zveza odpovedala Agro-Merkurju kredit, je storila na pritisk Kneza, ki je bil načelnik Kmečke posojilnice. Takrat se je prvikrat govorilo o indirektnem financiranju Agro-Merkurja zato, da bi se potolažilo Kneza. Za indirektno financiranje je gotovo Lenarčič vedel in se pred njim ni ničesar namenoma prikrival, ker se ni moglo. Takozvane tajne knjige ni nikje skrival. Bila je na razpolago. — Kar se tiče kupčije s konjakom, je bila to ena »najlepših« idej g. Bayerja. Ta kupčija bi gotovo uspela, ako bi ne prišel prezgodaj konkurz. Ni res, da je bilo konjaka toliko, da bi ga nikoli ne prodali. V južne dežele bi ga še petkrat več prodali. — Sestavljeni prvo bilanci sem pregledal in primerjal s knjigami. Poznejših bilanc nisem videl in tudi onih ne, na podlagi katere se je napovedal konkurz. Toda tudi ta zadnja bilanca ni bila prava, ker je bila izguba izkazana prevelika. Vzrok poloma je bil predvsem ta, ker so hoteli ljubljanski veletrgovci na vsak način uničiti Agro-Merkurja. Ako bi ne imeli nesreč pri koruzi in moki, bi Agro-Merkur še vseeno prospeval. Imeli pač tudi nismo dovolj izvežbanosti in rutiniranosti — — — (Dr. Tavčar: Poselbo pri vkuhavanju konjaka nel) Ko je dr. Žerjav obolel, je prišel namesto njega v Zvezo dr. Lavš, zaradi katerega so pa, kot znano, tudi vsi uradniki Stražkali, razen mene. Namena, dr. Lavš kaj prikriti, ni imel nihče. Vse knjige so bile na razpolago, tudi takozvana tajna knjiga z računi kočevske posojilnice.

Dr. Neuberger: Da, bila je na razpolago v zaklenjeni mizi.

Nato se je razprava prekinila. Nadaljevala se je danes dopoldne.

X X X

Danes je bil pri dopoldanski razpravi prvi na vrsti obtoženec, vpokojeni ravnatelj Kmetske posojilnice,

Anton Bayer, ki opisuje sprva, kako je došlo do ustanovitve Agro-Merkurja. Pri ustanovitvi te zadruge, sem se branil vstopiti v načelstvo Agro-Merkurja, ker sem se bal, da blagovni promet ne bo uspel.

Končno sem se udal, ker se je reklo, da se bo Agro-Merkur pečal le z agencijami kupčjami. Spočetka Agro-Merkur ni mnogo deloval. O ustanovitvi filialje v Trstu poprej nisem ničesar vedel, dokler se ni pričel voziti dr. Žerjav v Trst. Sej načelništva rednih ni bilo, pač kaka posvetovanja, a pravomočnih sklepov ni bilo. Kot član načelstva Kmetske posojilnice sem imel veliko posla, da se nisem mogel mnogo zanimati za Agro-Merkurja. Knez kot načelnikov namestnik v zvezi o mojem vstopu v načelstvo A.-M. s početka ni nisem vedel in mu tudi nisem povedal, ker sem smatral A.-M. za takoj zadružo, ki bo kmalu zaspala. Ko me je Knez vprašal, kaj je z A.-M., sem mu rekel, da je to taka zadružica, ki ima samo namen s svojim dobičkom pokriti stroške zveze. Medtem sem obolel na srčni hib in sem moral puščati vse posle. Čez nekaj časa sem čul o kupčijah A.-M. in sem naznani svoj izstop iz načelstva Agro-Merkur

Zadnji obtoženec, tržaški žid in trgovski agent

Gabr. Cohen,

izpoveduje nemško:

Po posredovanju Rožmana in dr. Žerjava sem bil nastavljen v Trstu s 4000 K letne plače in 10 odstotnim deležem na dobičku. Bayerju sem rekel, da se upam letno napraviti 3 milijone prometa s kolonialnim blagom, za kar bi rabil četrtna milijona denarja. Bayer je rekel: »No, ta denar bi že skupaj spravili. Meni se je reklo, da je Agro-Merkur le blagovni oddelek Zvezde slovenskih zadruž in da ima iste namene kot ljubljanska Gospodarska zveza. Začel sem delovati za Agro-Merkurja, nakupil riža in kave ter prodajal v Istrijo. Takrat sem najel v Trstu tudi neko skladisč. Ker sem imel veliko posla, sem večkrat pisal v Ljubljano, naj mi dajo na razpolago kakega uradnika. Ker se to ni zgodilo, sem pozneje sam akceptiral Zupančiča. Prva kupčija je bila transakcija z Elizabetnim mlinom. Izvedel sem, da išče mlin zastopnika za Trst. Posvetoval sem se z Rožmanom in prevzeli smo zastopstvo s 1 in pol odstot. provizijo. Ker pa tržaški peki niso hoteli podpisavati sklepnih listov budimpeštanskega mlina, sem prisiljen kupil moko na lasten račun in jo potem prodajal. Pozneje sem stopil v zvezo z mlinarjem Vedovo v Tržiču, da bi nam mlel koruzo. Ko je došla koruzo, je rekel, da je ne more mleti, ker je presveža in da se mora naložiti v skladisč. Vedova je zakrivil, da se je koruza vnela, ker jo je pustil zlasti na kolodvoru kakih 5 ali 6 dni. Pozneje pa je pustil napraviti ovadbo po nekem drugem človeku na politično oblast, da je koruza pokvarjena. O kupčiji, s koruzo v Ljubljano nisem poročal, ker sem smatral kupčijo za sigurno.

Predsednik: Ali je bila kupčija z Vedovo perfektna?

Obtoženec: Da.

Predsednik: V preiskavi ste rekli, da ni bila.

Obtoženec: Vedova se je branil izpolnitvi sklenjene pogoje, a sem pritiskal nanj, da se je udal.

Predsednik: Kako je bilo z moko? Obtoženec: Ker so bili decembra 1909 peki v Trstu že založeni z moko in ker ni bil ta čas ugoden trg za moko, sem se peljal v Budimpešto, kjer sem predlagal mlinu, naj nam stornirajo 100 wagonov. Ravnatelj je bil zadovoljen, ako plačamo 30.000 K. Škoda pri Elizabetnem mlinu bi bila pokrita s tem, da bi mi stornirali kupčije s peki. Stornirali sem tudi tri kupčije s peki, s čemer pa v Ljubljani niso bili zadovoljni. Zahtevali so, naj se prisili peke, da odvzamejo moko kot je bilo pogojeno. Po mojem mnenju ni bilo pametno, siliti peka, ki nič nima, da mora odvzeti moko. Da bi spravil moko v promet, sem tudi najel, oziroma kupil tri pekarje v Trstu. Obrnil sem se na A.-M., naj bi kreditrial kakih 10.000 K, da bi kupil nadaljnih 5 ali 6 pekarje, vsled česar bi bilo mogoče moko v polni meri izpečati in tudi napraviti dobiček. Agro-Merkur pa s tem ni bil zadovoljen. Dr. Žerjav je prišel tudi v Trst in rekel, da ne smem na svojo pest kot uradnik delati špekulacije. Odgovoril sem, da delam le v korist Agro-Merkurja. Ker pa pekarje razen niso uspevale, sem iskal kupcev.

Končno sem pekarje tudi prodal.

Predsednik: Ali ste postali član Agro-Merkurja?

Obtoženec: Prišel je k meni Zelenik in rekel, da dela na to, da dobri A.-B. čim več članov, ker je treba spraviti Rožmana in dr. Žerjava od A.-M. proč. Plačal sem zato pristopnino.

Predsednik: Kako je bilo z denarjem?

Obtoženec: Ko so nastale finančne težkoče, sem se peljal v Ljubljano, kjer mi je pa Bayer rekel, da najdá denar Lenarčič, ki ima milijone. Zelenik mi je tudi pravil, kako so nastopili v liberalni stranki sami proti Agro-Merkurju.

Predsednik: Rekli ste, da ste kupčije na lasten račun vodili zaradi tržaških odjemalcev.

Obtoženec: Da. Ti namreč niso hoteli podpisavati sklepnih listov budimpeštanskega mlina, ki so imeli klavzulo, da so kupci podvrženi budimpeštanskemu borznemu razsodišču.

Predsednik: Kako ste sodili o finančnem položaju Agro-Merkurja.

Obtoženec: Od začetka dobro; četrtna milijona je že precej denarja za kupčije. Ko pa so nastale pozneje one nesreče s koruzo in moko, sem bil prepričan, da pojde Agro-Merkur v konkurs.

Dr. Tekavčič Lenarčič: Ali vam je bilo znano kaj o onih treh milijoni?

Lenarčič: Ničesar. Da bi taka zadružna brez denarja delala tako ogrom-

ne kupčije, je bilo sploh nemogoče. Ako so drugi govorili o tem, ni izključeno, jaz pa nisem nikdar mislil na kaj takega.

Državni pravnik: G. Cohen, ali ste res mislili, da bodo mali peki v Trstu odvzeli od vas tolke množine moke?

Cohen: Tiste čase je tudi za tržaške peke nastala velika kriza in so mnogi propadli, kar je seveda znatno škodovalo tudi nam.

Predsednik: Kaj ste naredili z denarjem, ki ste ga dobili za prodane pekarje.

Cohen: Poplačal sem fakture, ki so bile nujne.

Predsednik: Kako je z denarjem, ki ste ga dobili od Vedove?

Otoženec: Prejel sem od Vedove 4000 K, katerih sprejem sem potrdil. Kaj se je zgodilo s tem denarjem, ne vem, ker nimam na razpolago knjig.

Dr. Sajovic: V knjigah o tem znesku ni ničesar zabilježeno.

Dr. Mandič izjavlja nato, da prevzame tudi zastopstvo Cohen. Predlaga, naj sklepa senat, ali je kompetenten, da sodi v sedanji razpravi o tem, ali je Cohen pridržal zase denarje, ki jih je dobil od Vedove. To z ozirom na to, ker so prišle na dan nove okoliščine.

Državni pravnik dr. Neuperger se protivi predlogu dr. Mandiča. Ne gre za nove okoliščine, samo za nova fakta.

Senat nato sklene, da se predlogu dr. Mandiča ne ugodji.

Nato se razprava, ki bo trajala brzkone cel teden, prekine. Nadaljuje se popoldne ob pol 4. uri ter se bo pričelo z zasljevanjem prič, ki jih je skupno 57. Doslej so bili zaslišani samo obtoženci.

Velik protestni shod proti eksproprijaciji morske obale.

Reka, dne 30. marca.

V nedeljo 29. marca bil je veliki shod na Grobniškem polju proti eksproprijaciji morske obale, na katerem je bilo okoli 4000 ljudi. Predsednik shoda je bil Jugović.

Prvi je govoril župnik Blažević, kateri je ostro nastopil proti magjarskim nakanam na hrvatskem morju. Nato je govoril narodni zastopnik Stipe Vučetić, ki dokazuje veliko škodo za narod, ako bi Jadran izgubili. Nato je govoril Petrić, ki je pozval primorski narod, da se upre z vsemi silami, da ostane morje v hrvatskih rokah in je s svojim govorom oduševil maso tako, da je pripravljena preumrel nego li dovoliti, da Magjar preko živih glav ukrade hrvaško morje in nad njim zavlada. Nato je govoril nek »Mladost« in za njim tipograf Jošt. Kakor se je zbral že pred nekoli stoletji primorski narod na Grobniškem polju, da brani pravice hrvaškega naroda, tako smo se tudi mi danes zopet zbrali na tem slavnem polju, da se dogovorimo, kako odbiti sovražnika in da ohranimo naše pravice. Govori o držnosti branilcev zakona o eksproprijaciji morske obale. Jasno je, kaj hočejo Magjari: »Vse, kar je kaj vredno, nam (Magjaram), a, kar ni nič vredno, lahko ostane Hrvatom.« Sam »Pester Lloyd« to potrjuje, ko vpije, zakaj da se Hrvati puntajo, ker hočejo Magjari za sedaj samo Delta! Vemo mi to vse dobro, ali preko naših živih glav ne bodo tega nikdar dobili! Vzeli so nam Reko, a sedaj hočejo še ostalo hrvatsko Primorje in naše pravice na temelju načela: Sila je pravica. Vemo, kako so Magjari prišli do sile, s puntanjem in revolucijo. Zato se bomo tudi mi spuntali, če nam bo Magjar hotel še morje pobrati! Spomnite se, da smo že enkrat razbili azijatske glave, ko so hoteli ukrasti naše hrvatsko morje, a da bodo Magjari tudi sedaj razbitih glav odšli iz Grobniškega polja, to bodi naše geslo!

Nato je bila prebrana rezolucija, katera je bila oduševljeno sprejeta. Konstatira veliko brezzakonitost, ki se je izvršila s tem, da se je ekspropriacijski zakon sklenil v Pešti, in najostreje obsodi postopanje sedanje saborske večine v tem vprašanju ter izreka nezaupnico primorskim kandidatom v vsem ostalem, kateri so glasovali za ta zakon. Poziva, da se dvigne hrvatski narod in da ne dovoli, da se ukrade naše morje, katero je bilo hrvatsko in bode samo hrvatsko!

Viharna seja hrvatskega sabora.

Seja hrvatskega sabora 30. marca je bila tako viharna. Začetkom seje ugovala Radić, ker se o njegovem predlogu v sobotni seji ni po imenih glasovalo. Imunitetni odsek predлага, naj se dr. Hinković, ki ga toži podpredsednik sodišča dr. Kosutić radi razdaljenja časti, ne izroči sodišču. Poročalec dr. Popović naglaša, da je šlo za vekscijo. Dr. Kosutić je potom diplomacije dr. Hinkovića zasledoval do Pariza in do Lausann, da bi ga zaslišali. Nečuveno je, da se je radi razdaljenja

časti po mednarodni pravni pomoči poseglo, kar škoduje ugledu hrvatskega pravosodja. Dr. Hinković nato v obširnem govoru slika osebna nasprotstva med njim kot zagovornikom in med dr. Kosutićem kot preiskovalnim sodnikom, ki je nastalo radi političnih procesov. Dr. Horvath izjavlja, da se mora dr. Hinković izročiti, ker gre za zasebno tožbo. Dr. Starčević mu zaklječe: »Molčite! Vi spadate v kaznilnicu in ne v sabor.« Dr. Horvath skoči proti dr. Starčeviću; dr. Medaković ga ustavi. Predsednik sejo prekine. Galerije ploskajo, predsednik jih pusti izprazniti. V popoldanski seji se viharji nadaljujejo.

Zanimive razslave.

Rokodelska razstava v Draždanih.

Stalna avstrijska razstavna komisija na Dunaju je naznala tukajšnji trgovski in obrtniški zbornici, da se bo leta 1915 v Draždanih vršila rokodelska in strojna razstava. Podrobnosti so razvidne iz prospeka, ki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled. (Št. 578).

Velika razstava v Düsseldorfu.

Stalna avstrijska razstavna komisija na Dunaju je naznala tukajšnji trgovski in obrtniški zbornici, da se bo v času od maja do konca oktobra 1915 vršila v Düsseldorfu velika razstava pod naslovom »Aus 100 Jahren Kultur und Kunst«. Ta razstava, ki jo priredeje mesto Düsseldorf skupno z umetništvom in ki bo pristopna tudi inozemstvu, naj počaže na raznovrstnih popriščih, kar sta človeški um in delo v zadnjih desetih letih izpopolnila ali na novo ustvarila. Program obsega sedem glavnih skupin z mnogimi pododelki. 1. Umetnost in veda; 2. stanovanje in kraj; 3. industrija in obrt; 4. vojna in mornarica; 5. promet; 6. sport in lov; 7. kmetijstvo. Vse nadaljnje podrobnosti so razvidne iz programa, ki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

RAZBLINJENA SPIONSKA AFERA.

Policija je dijaka Humberta Ciana iz Vodnjana, ki je bil vsled suma vohunstva zaprt, izpustila, ker se je izkazalo, da nima ta sum nobene podlage. Ko je Ciana izpustil vodnjanski zapor, mu je množica priredila prisrčne ovajce.

ZOPET NOV ŠKANDAL NA FRANCKEM.

Preiskovalna komisija zbornice, ki je imela s sodno oblastjo preiskovati afero Rochette, je dognala, da sta ministra Monisa in Caillaux proces zoper velegoljufa Rochetta res velela odložiti, da je mogel svoje goljufije nadaljevati in potem pobegniti. Kar se tiče nadaljnje razvoja te afere, se je republičanska večina zmenila, da se bo Monisu in Caillauxu v zbornici izrekla le graja, generalni državni pravnik Fabre, ki je celo reč razkril, pa bo moral v pokoj, ker se je bil takrat Monisu in Caillauxu udal. Pravzaprav bi moral komisija, ki je dobila sodno oblast, predlagati za ministra kazeno po § 179., ki določuje izgubo državljanskih pravic ali 1—5 let ječe, če so oljaševalne okolnosti. Tega pa svobodomislna večina ne bo storila. Caillaux se je pa sicer nad onimi, ki so ga spravili v te težave, maščeval, odkrivši velikanski škandal pri likvidaciji Velike Chartreuse, znanega trapistovskega velenjedatelja z likeri. Pravijo, da je škandal Rochette prava malenkost proti temu. Tako se Francija pod sedanjimi svojimi vladami pogreza iz enega škandala v drugega.

SOPAD PRI METALKI V ČRNOGORSKI SKUPŠČINI.

Črnomorska skupščina je 30. marca razpravljala o sopadu pri Metalki. Zunanji minister je obrazlagal položaj ob delovnem kongresu sem in je izjavil, da Sienokos ni nikdar pripadal Avstriji, marveč Turčiji, da so ga okupirali Srbi, ki so ga potem Črnigori izročili. Napada so se po avstrijskih podatkih udeležili trije bataljoni pešcev, trije vodi lovec, ena strojna puška in en oddelek orožnikov. Njim nasproti so stali 4 Črnogorci. Dogodek smatra za mednaroden zločin in upa, da avstro-ogrška vlada krivce kaznuje. Vučetić priporoča, da naj mejo proti Bosni ravnotako kakor proti Albaniji zavaruje. Obradović zahteva odškodnino za prelitoto kri.

ASQUITH PREVZEL SAM VOJNO MINISTRSTVO.

V seji angleške zbornice 30. marca je izjavil Asquith, da so demisionirali vojni minister Seely, feldmaršal French in generalni poročnik Eward in da on sam prevzame vojno ministrstvo. Asquith je hvalil častnike. Izjavil je, da ni rad prevzel vojnega ministrstva in se je upiral, a kralj je to želel. Ker je imenovan za vojnega ministra, je potrebno, da izpregovore o njegovem mandatu volilci in zato do volitev zbornico zapusti. Zbornica je bila presečena, nekaj časa je bilo vse tiho, nato

so pa vladni pristaši viharno ploskali in ploskanje se je ponovilo, ko je Asquith zbornico zapustil.

X X X

Po angleških običajih mora zdaj Asquith, ko je prevzel vojno ministrstvo, svoj mandat odložiti in se novi volitve podvenci. Ostane tudi po zopetne volitve ministriški predsednik in vojni minister, a zato mora vodstvo zbornice prepustiti namestniku. Mogoče bo ta stvar izvedbo irske samouprave pospešila.

Dnevne novice.

+ Za pravice Slovencev pri sodiščih. Z ozirom na intervencijo poslanca Markha pri justičnem ministru radi od slovenskih odvetnikov vložene peticije in odklonilnega stališča alpskih Nemcov proti slovenskim zahtevam je drž. poslanec Verstovšek takoj pričel primerno akcijo. Poslanec Verstovšek je sklical v Maribor sestanek zaupnikov. Na sestanku je poslanec poudarjal, da utemeljevanje stališča Nemcov, ki se izrekajo proti vsaki izpremembi za okrožje graškega nadodsidišča veljavnih jezikovnih odredb, ne odgovarja dejstvu. Izpremembe bi se nikakor ne izvršile na škodo urejene službe, pač pa bi pospešile in uredile redno in enotno uradovanje. Uradovanje je na Koroškem in Spodnji Štajerski v jezikovnem oziru tako pomankljivo, da so sedbe nezanesljive. Zato je zahteva Slovencev po izpremembi sedanjih nevzdržljivih razmer popolnoma upravičena. Poslanec Verstovšek je izjavil, da vidi v stališču Nemcov veliko oviro za rešitev jezikovnega vprašanja pri sodiščih na slovenskem ozemlju v okviru obstoječih postav. Odporn Markhilov kaže, da slovenski odvetniki po mirni poti ne bodo dosegli, da bi se ugodilo njihovim zahtevam, ker se jih proglaša za politikum. Poslanec Verstovšek si je izprosil dovoljenje, da zadevo vnovič predloži Hrvaško-slovenskemu klubu, klubovega načelnika dr. Korošca pa naprosi, da že sedaj pri vsaki priliki na meirodajnem mestu uvede potrebne korake. Kot prvo zahteva Slovencev glede sodišč je označil poslanec Verstovšek ustanovitev lastnega nadodsidišča

Bosni in s koalicijo na Hrvatskem. Stvar je v zvezi z dalekosežnim načrtom Bilinskega glede **rešitve jugoslovenskega vprašanja**. Prva etapa je ta, da se v Hrvatski in Bosni utrdijo močne vladne stranke lojalnih Hrvatov in Srbov, ki bodo v sporazumu z Dunajem in Pešto delovali. Zato imenovanje Mandičeve na noben način ne pomeni protisrbskega kurza. Imenoval se ni Srb za to, ker bi bilo čudno videti Srba na takem mestu v Bosni, pač pa se imenuje za prvega civilnega uradnika v Hrvatski **Srb, veliki župan zagrebški dr. Bošnjak, ki postane podban**.

Velika parna žaga g. A. Kobija pogorela. V Borovnici je uničil danes (31. marca) ogenj veliko parno žago g. Antona Kobija. Zgorela je do tal. Rešiti se ni dalo ničesar, dasi so prišli borovniški ognjegasci takoj gasiti. Goreti je začelo okoli 1. ure ponoči. Skodo cenijo okoli 40.000 K., ki pa ni pokrita z varovalnino.

Zlato poroko je obhajal v Begunjah na Gorenjskem eksceleca Fm. Gustav Linner dne 30. marca. Cerkevna slovesnost je bila ob 10. uri dop. v župni cerkvi v Begunjah ter je davoval sv. mašo domači g. župnik Kleindienst. Visoki vojaški dostojanstvenik je obhajal 50 letnico svoje poroke s sv. mašo — sicer pa tiko. Pri cerkveni slavnosti smo zapazili oddelek tuk. požarne brambe, c. in kr. morn. super. Ambroža, g. med. svetnika Jelovška, g. nadzornika Šertica, veleposestnika Sturma ter prav obilno občinstvo, ki so s tem pokazali visoko spoštovanje do prilubljenega gospoda »generalu«. Pož. brambo je bilo menda malo sram, ker se je spomnila, da je načelstvo lani povodom 30 letnice odklonilo službo božjo ter je svojo slovesnost opravila koj v gostilni s plesom. Njega ekscelestni želimo: Še biserno poroko!

Zakon o krajevnih imenih na Hrvaškem se glasom »Hrv. Pokreta« izvrši s 11. majem letos. S tem dnem se na državnih železnicah na celi črti uvedejo hrvaška krajevna imena: na postajah, štampilih, voznih redih itd.

K špionaži na Malboretu. Malborješkega špionja poslovodja Breskyja in njegovo ženo, o kateri je dokazano, da se je špionaže svojega moža udeleževala, so prepeljali na Dunaj. Ker je Breskyjeva med tem zbolela, so jo oddali v inkvizicijsko bolnišnico. Značilno je, da je bil Bresky prej častniški namestnik, a je bil vsled raznih nerdenosti v službi degrediran v podčastnika.

Radi špionaže stojita te dni pred sodiščem na Dunaju bivši postajni paznji državne železnice v Bregencu Florijan Lindner in vpojeni politički agent Julij Petrič iz Pontablja. Bila sta v zvezi z ruskim vojaškim atašejem. Oba obtoženca tajita vsako krvodo. Obravnavata, ki se je začela dne 31. marca, je določena na tri dni.

Za župana v Varaždinu je bil dne 28. marca izvoljen poslanec dr. Peter Magdi, ki je bil že prej enkrat župan varaždinski. Po izvolitvi se je v župni cerkvi vršila svečana zahvalna služba božja »po starem običaju«, kakor z velikim zadoščenjem poroča liberalni »Hrv. Pokret«.

Na postelji se je obesil v Grmiščih pri Škofljici 70 let stari mož Boltežar.

Umrla je v Zagrebu soprogata zagrebškega trgovca gospa Ivana Arko.

Požar. V Studencu pri Postojni je uničil požar dne 27. t. m. hišo in gospodarska poslopja posestnika Ivana Milavca. Postojnski požarni brambi se je posrečilo, da je hitro lokalizirala požar. Skode je do 10.000 kron. Baje je bilo začrpano in je osumljen požiga neki sosed, ki so ga že prijeli.

Poneverba v Krašnji. Poslovodja mlekarne v Krašnji Ferdinand Bencjan je poneveril 1000 kron in pogbenil. Bencjana so orožniki v Trzinu aretrirali.

Umrl je v Ilirske Bistrici na Notranjskem Andrej Uršič, posestnik in gostilničar, star 53 let. — V Krškem so pokopali Josipa Kriegerja, posestnika in meščana.

Kateheze za prvence (pouk malih prvoslovancev, prvoobhajancev in pouk za sv. birmo) so izšle. Izdalo in založilo jih je društvo slovenskih katehetov. Dobivajo se v Katol. bukvarni v Ljubljani. Knjižica je namenjena katehetom ter stane s poštino vred 1 K.

»Krščanskega Detoljuba« sta izšle prvi dve številki vsled stavke v tiškarnah še le sedaj. Gg. duhovniki, ki nameravajo vpeljati »Patronat« v svojih župnijah, dobe na zahtevo poljubno številko izvodov. Prihodnja številka bude zopet obsegala poldrugo polo.

Svet gospodinjam! — Kje dobite najboljše drože? Vsem našim gospodinjam za peko ob Velikinoči najtopdale priporoča »Slovenska Straža« drože iz tovarne priznano izbornih drož

Jožeta Košmerlj, Ljubljana, Frančiškanska ulica. Zahtevajte te drože — tako v vsaki prodajalni!

Š Umrl je v Vurbergu učitelj Alojzij Žiher. — Umrla je v Mariboru hčerka dr. Viktorja Kaca, Bernardinka.

— Umrl je v Pragi profesor na odotnem konservatoriju Hanuš Toneček.

NEMŠKO ČASOPISJE DISKREDITUJE AVSTRIJO.

»Frankfurter« in »Vossische Zeitung« pozivljata nemške kapitaliste, naj ne subskribirajo novih avstrijskih državnih zadolžnic, češ, da se je posojilo najelo brez parlamenta in da Avstrija zvišanja svoje armade na 600.000 mož sploh ne bo mogla dolgo prenašati. Oficijozna »Sonn- und Montagszeitung« se temu sovražnemu pišanju zelo čudi.

SKRB, KAM SE RUMUNIJA OBRNE.

Rumunski prestolonaslednik, ki je bil te dni v Berolinu, je cesarju Viljemu zagotovil, da se Rumunija ne pridruži troententi. Car Nikolaj ruski pa je tudi obvestil angleški in francoski dvor, da zaroka njegove hčerke z rumunskim princem Karolom nima političnega značaja. Tako se govori v krogih trozveznih diplomatov.

GRKI PROTI AVSTRIJI.

Atenska »Patris« pravi, da Avstrija v celi balkanski krizi ni pokazala nobene prijaznosti proti Grčiji, ampak ji celo večkrat žugala. Avstrija naj se ne čudi, če se bo grška politika odslej obračala proti Avstriji.

ITALIJA NE PUSTI LOVČENA AVSTRIJI.

New York Herald priobčuje izjavo nekega italijanskega diplomata, ki pravi, da Italija nikoli ne dopusti, da bi Avstrija prišla v posest Lovčena. Morebiti bi Avstrija Italiji ponudila za to kako kompenzacijo, toda take kompenzacije ni.

RUSIJA SE JE ZDAJ TUDI ITALIJE NAVELIČALA?

»Rječ« izjavlja, da so laške aspiracije v Mali Aziji svojo mejo že prekoracile in da trojni sporazum tega ne more več trpeti.

BOJI OB ALBANSKIH MEJAH.

»Albanska korespondenca« poroča, da so se sveti bataljoni pomaknili v distrikte Kolonia in Korica, ki so jih grški vojaki zapustili. Domače prebivalstvo se je proti njim oborožilo, da ustavi prodiranje grških vtašev. Ahmed bej, ki poveljuje albanskim prostovoljcem v Ersekiju, je odpadal svetim bataljonom ultimat, da naj prodiranje prekinejo, ker jih sicer napade. Ker se sveti bataljoni na to niso ozirali, jih je Ahmed bej napadel. Bil se je večuren boj. Sveti bataljoni so bili poraženi in so pobegnili. Iz Bitolja se pa poroča: Albance iz Kačika in Banje, ki so prekoracili srbsko mejo, da nakupijo živil in semen, so napadli srbski orožniki, ki so več Albancev usmrtili in ranili. Albanci so zato zelo razburjeni.

GRŠKA KUPILA DREADNOUGHT.

Grška vlada je kupila v Franciji 23.000 tonski dreadnought.

RUSIJA NAKUPUJE NA OGRSKEM KONJE.

Kakor znano, je Rusija prepovedala izvoz konj, na Ogrskem je pa ruski vojaški erar nakupil 3000 konj.

BOJI V MEHIKI.

29. t. m. zvečer je bitka za Torreou še trajala. Vstaši so že skoraj vse postojanke osvojili. V šestdnevih bojih za Torreou je padlo 900 vtašev mrtvih in ranjenih, izgube vladnih čet cenijo na 2000 mož. Vjete častnike vstaši ustrelje, če jim zvestobe ne prispejejo. Vstaši so zavzeli Chilpancingo.

ZA DR. SVIHO IŠČEJO SLUŽBE.

Narodni Listy poročajo, da je pravosodno ministristvo črnoviško deželno sodišče vprašalo, če bi prevzelo dr. Sviho kot okrajnega sodnika. Črnoviška sodniška zveza se je izjavila proti.

Zadnje vesti.

VELIKA PROTAVSTRIJSKA DEMONSTRACIJA V BUKAREŠTU.

Bukarešt. V nedeljo je »Rumunska Liga« priredila tu velik protestni shod proti krivicam, ki se gode Rumunom na Ogrskem in v Bukovini. Navzoči so bili skoraj vse učiliščni profesorji, mestni svetovalci, častniki in deputacije društev. Red je vzdrževalo 400 policajev in orožnikov. — Prvi je govoril tajnik Lige Bogdan, ki je dejal, da je Bukovina najnesrečnejši otrok Rumunije. Bukovinski namestnik grof Meran hoče Rumunom ustrezti, toda tega Rusini ne puste. Avstrijska vlada pa naj ve, da se v Bukovini more vladati samo z Rumuni, kajti naša je ta dežela! (Viharno odobravanje.) — Vseučiliščni profesor

Antonescu je vehementno napadal Ogrsko in njeno državno pravo. Dejal je, da je bil pred kratkom še prijatelj Avstrije, zdaj pa ne, ker Avstrijo vlada Madjarska. Madjari so taki šovinisti kakor Bulgari. Toda ravno Danev je s svojim šovinizmom Rumuniji najbolj koristil. Govornik upa, da se bo tudi na Ogrskem kmalu našel kak Danev, ki bo Rumunc do skrajnosti gnal. Ogrska bo trozvezo počnala v brezno. (Viharno ploskanje.) —

Nato je govoril general Stoiku, za njim pa profesor Sivtu. Ta je dejal, da so Rumuni lani obračunali z Bulgari, v bližnjih bodočnosti pa bodo obračunali z Madjari. Karpati niso tako visoki — je rekel — da bi mi ne mogli čez. — Polkovnik Boerescu je dejal: »Mi čakamo, da se bo v odločenem trenutku mladina zbrala okoli naših zastav in bo marširala med ognjem in grmenjem proti Transilvaniji. — Shod je zaključil predsednik Lige profesor Arion, ki je končal z besedami: »Mi bomo tudi Avstriji znali diktirati svojo narodno voljo.« — Nato je množica odšla pred rusko poslaništvo, kjer je priredila ovacijo in zapela rumunsko himno. Množica je potem hotela udreti pred avstrijsko poslaništvo, toda policija je zaprla vse dohode. Ljudje so se s sovražnimi vzkliki proti Avstriji polagoma razšli.

Bukarešt. K shodu Lige je pripomniti, da je profesor Antonescu imenoval Madjare »narod samih norcev«. Polkovnik Boerescu je dejal, da bodo rumunski bataljoni kmalu na Ogrsko maširali. Vlada sama dementuje, da bi se bile pred kraljevo palačo vršile protivatriske demonstracije, ker je policija množico že preje razpršila.

PROТИЛАŠKA DEMONSTRACIJA V BELGRADU.

Belgrad. Predvčerajšnjim se je vršilo tu zborovanje dijaštva, ki se ga je udeležilo več sto oseb in na katerem je srbsko dijaštvo protestiralo proti italijanskim natislom na tržaški trgovski visoki šeli Revoltelli proti jugoslovanskemu dijaštvu. Zborovanje je sprejelo resolucijo, ki izraža jugoslovanskim dijakom v Trstu simpatije. Tržaškemu političnemu društvu »Edinost« je poslalo zborovanje brzojavko. Po zborovanju je dijaštvo pevajoč hrvatske, slovenske in srbske narodne pesmi demonstriralo za jugoslovansko edinstvo po mestnih ulicah, kjer jih je občinstvo živahnio aklamiralo.

VELIKA PRAVAŠKA MANIFESTACIJA V ZADRU.

Zader. 29. t. m. se je vršil tu velik shod pravašev. Govorili so Prodan, dr. Skorce in dr. Kožul. Poudarjala se je potreba edinstva in svobode hrvatskega naroda. Protestiralo se je proti ekspropriacijskemu zakonu in napovedani skrajni boj proti vsakemu prikrajševanju hrvatske zemlje. Izreklo se je načelo, da se laška fakulteta ne sme ustanoviti, ako se preje ne reši jugoslovansko vsečiliščko vprašanje.

SAMI PROTESTI PROTI EKSPROPRIACIJSKEMU ZAKONU.

Zagreb. V Čažmi se je vršil shod Sejlačke stranke proti ekspropriacijskemu zakonu. Navzočih je bilo 2000 samih kmetov.

Shod je obsodil koalicijo. 5. t. m. se vrši shod v Bjelovaru. — V seji trgovske zbornice v Osijeku je bil stavljen protest proti ekspropriacijskemu zakonu. Predsednik pa ni dopustil glasovanja, češ da stvar ni še rešena.

RADIČEV MANDAT SE RAZVELJAVI.

Zagreb. Večina hoče v današnji seji mandat poslanca Radiča razveljaviti.

MORSKO RIBARSTVO.

Budimpešta. Grof Tisza je v zbornici izjavil, da se prizadeva rešiti vprašanje ribištva v sporazumu s hrvatskimi avtonomnimi oblastmi.

AVSTRIJSKI VOJAKI V ALBANIJO.

Trst. Danes se je 60 mož 97. pešpolka na »Baronu Gautschu« odpeljalo v Albanijo k oddelku, ki varje obmejno komisijo.

POGAJANJA ZARADI LOVČENA RAZBITA.

Dunaj. Pogajanja med Avstrijo in Črnogoro zaradi Lovčena so se razbila. Avstrija bi bila rada iz Kotora naredila vojno pomorsko opiralische. Črnogora pa je odstop Lovčena odklonila, dasi so se ji ponujale kompenzacije.

Dunaj. »Fremdenblatt« priobčuje energičen demenični vesi o pogajanjih za Lovčen med Avstrijo in Črnogoro. Tozadevna izjava odločno zatrjuje, da Avstrija ni nikdar storila v tem oziru nobenega koraka.

Kakor pa je znano, je diplomatski običaj, da se akcije, ki so prisle prezgodaj na dan ali pa ki ostanejo brezuspešne, polem kategorično zanikajo.

RUSKE PRIPRAVE.

Peterburg. Ruska vlada je odredila drugo tajno konferenco z dumbo.

Peterburg. Vlada predloži državni dumi še pred veliko nočjo novo vojaško

predlogo. V tej novi predlogi je vsebovanih 30 novih zveznih železnic, ki se zgradijo še tukaj v dnevu.

VELIK STRAJK.

London. 40.000 rudarjev v Jorkshire štrajka.

DEMISIJA NA IRSKEM.

London. Višji poveljnik na Irskem, general Paget, je demisijonal.

SPLOŠNA STAVKA ŽELEZNIČARJEV NA ANGLEŠKEM.

Rim. Železničarji izjavljajo, da prično 15. aprila s stav

brez njega. Potem je tožil, kako je nekaterim gostilničarjem hudo, odkar je državna policija v Ljubljani. To tudi verujemo; policija, ki ne dela namreč nobene izjeme. Nadalje pravi poročevalec, da je imela zadružna pri posredovanju v prid gostilničarjem velike uspehe. Kje, kakšne in koliko, — poročilo molči. Z drugimi poročili se za danes ne bomo bavili, samo pri izjavah načelnika gospoda načelnika Kavčiča se ustavimo, ker so za javnost zanimive. »Naroč« poroča, da blamaža radi smodk in svalčic v gostilnah ni zadružna in da napad v »Slovencu« ni na pravo adreso. Čegava pa je ta blamaža? Ali je mogoče še kakšna druga gostilnička zadružna v Ljubljani, ki je poslala svojim članom tako modro sklenjeno odredbo, kako se morajo smodke in svalčice v gostilni prodajati, da je potem preko te odredbe finančna oblast križ naredila? Dalje je gospod načelnik Kavčič rekjal, da zadružna ni naročila, ampak priporočila, naj se vsled zvišanja davka na višino zviša cena za 8 vin. pri litru. V okrožnici pa stoji dobesedno: Zadružni odbor je v zadnji seji klenil, da s tistim dнем, ko bo zvišana užitnina, zvišamo tudi cene vinu. Naroča se vam, da, če še niste storili tega, zvišajte v današnjem dnem cene vinu za 8 vin. pri litru. Sedaj pa vprašamo ljubljanske gostilničarje: Ali je še mogoč pri vaši zadružni načelnik, ki vedoma na občnem zboru neresnicu trdi, oziroma taki, kar je odbor pod njegovim načelstvom sklenil! Mi se sploh čudimo, kako so se nekateri člani na občnem zboru voliti k tej slavnemu zeleni mizi, pri kateri stvari sklenejo, kateri potem na javnem shodu tačijo. Kar se tiče »Slovenca«, ki je itak trin peti, posebno načelniku gospodu Kavčiču, bodite ljubljanski gostilničarji »Slovenec« hvaležni. On je edini list, ki kaže pri zadružni rane, ki jemljejo ugled vaši obrti in ne bode prej nehaj, dokler vaša zadružna ne dobi istega spoštovanja in veljave kakor kaka druga korporacija, ki zastopa svoje člane.

Ij Nesreča v Kolodvorski ulici na vogalu Pražakove se je pripetila danes ob pol 1. uri popoldne. Težak poštni voz se je pripeljal iz Pražakove ulice ter pri tem podrl nekega moškega, ko se je s kolodvora pripeljal s kolesom. Moža so sicer spravili čez četrte ure zopet k zavesti, ali gotovo mora imeti notranje poškodbe ali vsaj posledice bo imel lahko za celo življenje. Ta slučaj zopet priča, kako neobhodno potrebno je, da se že vendar enkrat razširi Pražakova ulica in se s tem preprečijo vedne nesreče, ki se tu dogaja.

Ij Hrib gorel. Včeraj popoldne je začela goreti suha trava, pomešana s trnjem na hribu med Češnovarjevo gostilno na Dolenjski cesti, ki je last železniškega erarpa. Ogenj ni baje napravil nikake škode in se sodi, ker ni bilo poklicano gasilno društvo, da so zato začgali, da se izčisti nepotrebnata šara in pa seveda, ker ni bilo nevarnost, da bi se ogenj razširil.

Ij Iz sodne službe. Pravna praktikanta pri deželnem sodišču v Ljubljani dr. Emil Jenko in dr. Robert Pucsko sta imenovana za avskultanta.

Ij Društvo jugoslovanskih uradnikov derarnih zavodov, krajevna skupina v Ljubljani naznana, da se vrši v sredo, dne 1. aprila ob 8. uri zvečer v restavraciji Schmidt. Gradišče obenem s prijateljskim sestankom izredni ohčni zbor z dnevnim redom: 1. Dopolnilna volitev dveh delegatov za društveni občni zbor. 2. Slučajnosti.

Gospodarstvo.

— 4½% davka proste amort. avstrijske državne blagajniške nakaznice iz leta 1914. Od 2. do 7. aprila t. l. se vrši subskripcija tega novega posojila, in sicer po kurzu 95% za 100 K nominalne. Z ozirom na okolnost, da se vsako leto žreba ena od 15 serij tega posojila, se zviša obrestovanje tega prvovrstnega papirja na 5¾%. V teku 15 let bode celo posojilo izžrebano. Priglasnice sprejema subskripcijsko mesto Ljubljana in skupinska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju ob originalnih pogojih.

KNJIŽEVNOST.

Nove, ravnokar izišle knjige izredne porabnosti: Milz, Die Kirche Christi. Sechs Fastenpredigten. Cena 1 K.

Esser, Eine Vierstundige Predigt im Anschluß an die hl. Sonntags-Evangelien. Cena 1 K 32 vin.

Weber, Unser Weg zu Jesus und Maria. Anleitungen zum geistigen Leben aus den Schriften des Superior Dr. Louis Gillot. Cena 3 K.

Knjige se dobe in naročajo v »Katoliški bukvartik v Ljubljani.«

Važnost naj se polaga na besedo „Scott“!

Zaupanje, ki si ga je pridobila Scottova emulzija ribjega olja tudi v zdravniškem svetu je dalo in daje dannadan povod za podstikanje in hvaljenje drugih baje „ravno tako dobrih“ emulzij. Vi pa ravnote 8

V svojem lastnem interesu, ako ostanete pri originalnem izdelku Scottove emulzije, kajti edino ta emulzija ribjega olja je na Scottov način prirejena in uživa že skoro 4 desetletja svetovno slavo.

Zato zahtevajte in kupujte le Scottovo emulzijo!

Cena originalnega steklenička je 2 K 30 vin. Dobri se v vseh lekarnah. Ako se poslije 50 vin. v znakih na Scott & Bowens, G. m. b. H. Dunaj VI., in se sklicuje na ta časopis, poslije se mu ena posljivec potom lekarne na poskušaj.

Kurzne cene

dne 30. marca 1914.

	K	n
Državne rente.		
4½% konv. dav. pr. k. renta (mai-nov.)	82	60
4½% konv. dav. pr. k. renta (jan-jul.)	82	60
4½% avstrij. velj. papir. renta febr.-avg.)	85	85
4½% avstrij. velj. srebr. renta (aprilst.-okt.)	86	—
4½% avstrij. zlati renta, davk. prostota	102	75
4½% avstrij. krons. a renta (marec-sept.)	82	95
4½% avstrij. krons. a renta (junij-dec.)	82	90
4½% ogr. renta v zlatu	98	90
4½% ogr. renta v kronah iz 1. 1910.	81	70
4½% ogr. renta v kronah iz 1. 1913.	90	40
Srečke.		
4½% drž. srečke iz 1. 1888. po 500 gld. a. v.	—	—
4½% drž. srečke iz 1. 1880. po 100 gld. a. v.	435	—
Državne srečke iz 1. 1804. po 100 gld. a. v.	675	—
Državne srečke iz 1. 1804. po 50 gld. a. v.	350	—
5½% don. uravn. posoj. iz 1. 1870. po 100 gld.	270	—
3½% avstrij. kredit. srečke I. izd.	277	—
3½% avstrij. zemlj. kredit. srečke II. izd.	241	50
Bazilika budim. iz 1. 1880. po 5 gld.	26	—
Ljubljanske srečke po 20 gld.	58	—
Rudečki kredit. iz 1. 1882. po 10 gld.	52	—
Rudečki kredit. iz 1. 1882. po 5 gld.	31	25
Rudečki kredit. iz 1. 1885. po 25 lir.	46	—
Josiziv-srečke iz 1. 1888.	16	—
Turske srečke	225	65
Srbiske drž. tob. srečke iz 1. 1888.	29	—
Akcije.		
Avstrij. kreditni zavod	637	25
Avstro-ugarska banka	1963	—
Anglo-avstrijska banka	343	50
Dunajsko bančno društvo	533	50
Jadranska banka	4 6	—
Ljubljanska kreditna banka	412	—
Union banka	605	50
Zivnostenska banka	270	—
Avstrijski Lloyd	621	—
Državna železnica	713	—
Južna železnica	102	80
Apna	827	25
Škoda	759	25
Valute.		
20 frankov	19	09
20 mark	23	50
Sterling	4	01
Rubejl	252	75

Vsa tozadovna po asnjila se dobne udje v podružnici c. a. pr. v. avs r kredit zavoda v Ljubljani.

Sprejmejo se takoj dobr

stavbeni mizarji

pri tvrdki Šenica & Bizjak, Ljubljana.

Anton Žužek
župan občine Sv. Gregor, posestnik
pri Marovčih

dan es dne 30. marca 1914 prevideni
s sv. zakramenti za umirajoče po
kratki, mučni bolezni, vdano v Go-
spodu zaspali.

Pogreb predragega očeta bo v
sredo, dne 1. aprila ob 10. uri do-
poldne iz hiše žalosti pri Marovčih
k Sv. Gregorju, kjer se bo po opravljenih
sv. mašah, položilo na Gre-
gorškem pokopališču k večnemu po-
čitku.

Sveti maše se bodo darovali v
farni cerkvi Sv. Gregorja in v Jel-
šanah.

Preblagega pokojnika priporo-
čamo v pobožno molitev in blag
spomin.

Marovč pri Sv. Gregorju,
dne 30. marca 1914.

Ana Žužek, roj. Virant, žena.

Ivana, hči.

Anton, Jožef, Frančišek, kaplan in
Janez, sinovi.

I Odkar zajtrkujem in južnam!

sladni čaj

ne maram za noben drug zajtrk in se
čutim zdravega, močnega in prihranljivo-
vo denarja v gospodinjstvu tudi na
miku in sladkorju. Za dojenčke ni bolj-
šega redilnega sredstva. Take pohvale do-
hajajo vsak dan pri zopetnih naročilih
Trnkoczyjevega sladnega čaja, znakme
SLADIN pri izdelovalcu, lekarnarju
Trnkoczy v Ljubljani zraven rotovža, ka-
teri je vzgojil s sladnim čajem svojih 8
zdravih otrok. Po pošti najmanj 5 zavitev
K 4—, poštni zavitek 5 kg po 15 zavitev
K 10 — franko. Zavitek 1, kg po 60 vin.
tudi pri trgovcih. Glavne zaloge na Du-
naju: v lekarnah Trnkoczy, Schönbrunner-
straße 109, Radeckyplatz 4, Josefstädter-
straße 25. V Gradcu: Sackstraße 4. V Trstu,
drogeriji I. Comani S. Giov. di Guardiella
703; v Gorici Mazzoli E. trgovac; v Celju
Hočvar, trgovac; v Celovcu Hauser, le-
karnar; v Mariboru König, lekarnar. 109

Jelkove sadike!

Še nekaj 1000 komadov presajenih in ne
presajenih jelkovih sadik v znani kakovosti
oddra grashčina Sonnegg pošta Studenc-lc pri
Ljubljani.

1064

Najcenejši nakup

otroških vozičkov

pri tvrdki J. Pogačnik, Ljubljana, Marije Te-
rezije c. 13-18. Zaloga pohištva in tapetniš-
kega blaga.

767

Pristopatek „Jugoslovanski strokovni Zvez“!

Zahvala.

Za vso, bodisi ustmeno ali pismeno mnogobrojno, odkrito sožalje, iz-
kazano nam ob nenadomestni izgubi prerano umrie, nepozabne soprove,
oziroma predobre mamice, sestre, tetke in svakinje, gospe

Josipine Vehovarjeve

c. kr. sodnika soprove

kakor tudi za izredno številno spremstvo k večnemu počitku, izrekamo tem
potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, sploh vsem udeležnikom,
kakor tudi blagim darovalcem prekrasnih vencev, našo iskreno zahvalo.
Osobito se zahvaljujemo še č. gospodom in gospom in Višnjegore in Postojne,
ki so spremili predrago ranjko na njeni zadnji poti. Enako najprisrčnejše se
zahvaljujemo velec, gospodični Drollovi za vse nam v teh bridičih urah iz-
kazane dobrote, požrivovalnost in tolažbo.

Bog plačaj vsem!

V Ljubljani, dne 31. marca 1914.

Žaluoči ostali.

Velikonočne in najnovejše umetniške razglednice

pripravila

Marija Tičar

Ljubljana

Sv. Petra cesta štev. 26

Goslovanje hrvaške opere v Ljubljani.

WERTHER.

Libretto se naslanja na Goethejev roman »Die Leiden des jungen Werther«. Pesniki — bili so trije — so si izposodili pri Goetheju imena pa nekaj malih scen ter so izkušali ustvariti nekaj dramatično zaokroženega. Goethejev Werther je roman silne psihologije, brez dejanja, ki bi se vršilo pred očmi. Ali je pa Werther s svojo jokavo melanholijo sploh junak, vreden drame ali celo opere, je pač veliko vprašanje. Negativni odgovor glasno odmeva iz libretta. Brez Massenejeve partiture je drama brez vsake vrednosti. Čeprav so vpletli Lotino sestrico, živahnio, naivno Zofko v dejanje, ki naj bi malo kontrastirala z melanholično Loto, čeprav so šli vsebinsko dokaj samostojno pot, je vendar pesnitev — morda ravno vsled tega — brez vsake dramatične sile, prav vsakdanja. O Wertherju izvemo pre malo; v prvem hipu se zagleda v Loto, v prvem hipu, ko izve, da mu je napotil Albert, sklene umreti! Lota vzplamti brez posebnih bojev zanj, prizna mu svojo ljubezen in pada ž njim tako vsakdanje, kot le kaj, ne meneč se za moža, ne za očeta, ne za brate in sestre. Nič idealnega! Albert zlosti Loto v razburjenju in dožne sumnjo o zahrbtnih spletkah. V hipu prosi Werther po slugi pištolo. Hladno, brez vseh pomislekov, v odločnem vsakdanjem tonu zapove Loti, naj mu jo izroči in odide. Nič mu ni za prijatelja, nič za nezvestobo svoje žene. Zofka, lahkoživa mladenka, priskače s cvetjem na oder, brez pravega posla, trenotek samo, ne opravi prav ničesar. In tako gre dalje. Osebe so tako medlo orisane, da jih ne smemo primerjati Goethejevimi. Samo imena nosijo njegova. Slabo je vpletena božična pesem. V juliju se že pripravlja božič. No! Motiv ni slab, a tako otroče neroden, da je kaj. Da snov za drama ni pripravna, dokazuje dejstvo, da se je spravilo tudi več laških pesnikov nanjo brez pravega uspeha. Vsi izdelki so šli spat. Pesnitev Hartmannovo et comp. drami samo Massenejeva krasna godba, ki ne išče efekta na zunaj, temveč skuša kot zaokrožena celota, polna notranje sile, pestre slikovitosti in duhovite invencije kot umetnina vplivati. Odprla ji je pot na vse večje odre. Vsa sila opere leži v partituri; da vloge niso dolgočasne, je zasluga le Massenejeve melodike, ki ogreje igralca in poslušalca. Massenet je bil učenec Ambr. Thomasa. Od tega se je naučil originalne melodike, fine elegancije in jasnega izraza. Jasneje, kot dejanje na odru, je izražanje v orkestru. Vsaka oseba ima svoje markantne poteze, ki jo spremljajo pri vsakem nastopu. V tej maniri bi ga smeli prištevati Wagnerjancem, ki so prav takrat stopali na dan. Težišče njihovih oper je ležalo v orkestru. Tako je pri Massenetu in to še posebno v Wertherju. Upozoritev je bila zelo dobra.

Werther (Lowczynski) junak, ki ni junak, mladenci bolne melanholije zahteva veliko psihologije, da prikrije ali izravnava bliskoma se vršeče dejanje. Predočijo se nam samo posamezne slike: prvo srečanje z Loto, Werther jo vidi poročeno, njegov obisk na sveti večer in njegova smrt, ki sledi hipoma za tem. Vez med slikami je preslab, da bi mogli šteti delo za drama. Naloga igralcev je zato tem težja. Werther je bil v igri sicer kako dober, a igra je bila igra enega dne. Zdi se nam, da vrzeli, ki so jih zagrešili pesniki, ni mogoče povsem izravnati. Vlogi se je njegov lirično-melanholični glas posebno lepo prilegal. Pel je s čutom in z globoko pojmujočim izrazom. Ko bi je ne pel celi pevec z vso resno silo, pa bi zašla v komiko. V posameznih slikah je bil Lowczynski neprekosljiv.

Lota (ga, de Strozzi) je srečna interpretinja vloge. Njene kreacije podobnega značaja so vedno na višku. Vloga pa v prvem delu ni nič kaj hvaležna. Duševnih bojev ne kaže posebno. Poroči se z Alberтом brez obotavljanja, tudi nenaklonjenosti do njega ne pokaže nikjer, medtem ko gori vsa za Wertherja. Vloga je tako medla, da ni mogoče nič izrazitega iz nje napraviti. Malo boljše je v predzadnjem in zadnjem sliki. Tu je bila pa Lota izvrstna pevka in dobra igralka. Primerne toalete vlogo še posebno lepo ilustrirajo. Fin okus zogodi povsod pravo.

Albert (Vuškovič) je bil topot revez, vkován v verige. Vloga je nehvaležna, mesto da bi se dvigal v zračne višave, mora capljati — umetnik Vuškovič — po trnjevi zemlji prav vsakdanjo pot. Kar mogoče, je storil. Da vloga ni mučila, je njegova zasluga.

T. Lesić je opravil kratko vlogo prav lepo. Scena na verandi je bila srčana, primerno živaha.

Omeniti moramo še Zofko, živahnega temperamenta, naravnih kretenj in lepega petja. Njen glas razodeva mlado moč izrednih dobrin. Pravilno in dobro vrgajan obeta lepo bodočnost. Vloga Zofke je bila primerno živa, naivna, prav dobra.

Režija je bila zelo skrbna in primerna situacijam, kostumi prav lepi.

Orkester je ostal na dosedanju višku popolnosti. Vodil ga je kapelnik Albini, ki je s posebno spretnostjo izrazil plastiko partiture.

Razprodano gledišče je burno aplavziralo B.

SAMSON IN DALILA.

Snov je zajeta iz sv. pisma iz knjige sodnikov in je le malo, malo prenarejena. Pred svetiščem poganskega boga Dagona v Gazi tornajo Hebrejci v suženjstvu Filistejcev — jokajo nad svojo usodo, ki jim je opustošila deželo in zarobilna vse ljudstvo. Samson je junak, nadnaravnih sil, od Boga poslan, da jih povede proste domov. Opominja jih k pogumu, vztrajnosti in uporu. Izvolijo ga za svojega voditelja. Nastopi satrap Abimeleh, ki se posmehuje Hebrejecem in zaničuje njih Boga Jehova. Samson ga odločno zavrnil. Ijudstvo hoče prostosti. Satrap plane z mečem nad Samsonom, ta pa mu ga igraje izdere iz rok in zadere v srce. Satrap se mrtev zgrudi. Svečeniki odneso mrtvo truplo v svetišče in prispejejo maščevanje. Hebrejci se vrnejo veseli zmagovalja. Tudi Filistejka Dalila se pridruži vsa v cvetju s svojim spremstvom veselim slavoslovom in skuša pridobiti zase Samsona, ki jo že delj časa na tihem jubu. Dalila izve od njega skrivnost izredne moči, ostriže mu lase, Samsona ujamejo, oslepe in vržejo v ječo, kjer mora mleti žito. V svetišču se proslavlja nova zmaga nad uporniki. Pripeljejo Samsona — zahtevajo, naj proklinja svojega Boga in daruje njihovemu. Samson prosi dečka, naj ga pelje med oba stebra, ki sta podpirala strop, moli za pomoč, Bog mu je bil že odpustil krivdo, vrnil mu je bil prejšnjo moč. Samson podre oba stebra in umrje s Filistejci vred pod razvalinami svetišča.

Snov nudi malo dramatične sile. Libretto je sila pomanjkljiv. Čemu neki scena satrapa, ki mora mirno gledati, kako navdušuje Samson svoje ljudi k vstaji? Nastop Dalile je popolnoma nepripravljen in nič utemeljen, suponirati moramo, da so pač že prej skušali po njej ujeti Filistejci Samsona. Sama nam odkrije svoj namen šele v drugem dejanju pred svojim stanom. Časovno je nemogoče izvršiti v hipu slavno zmago, izvojevati si zato zlato prostost za kulismi.

Najbolj je pa za lase privlečena naloga Dalile, ki jo dobi od duhovnika, naj izve za skrivenost Samsonove nadnaravnove moči. Nadnaravnega dejanja ni še nobenega izvršil. V svetem pismu je ta motiv pripravljen: Samson zadavi močnega leva, raztrga vezi in pobije z oslovsko čljustjo kopo Filistejcev. Vse to je tu izpuščeno; naznačiti bi se vsaj moralno. Človek dobri vtis, da se pesnik ni lotil dela iz lastnega nagiba in ne s celim srcem.

Kar manjka besedilu, to je skušal dati delu komponist. Malokatero delo je tako razkošno posejano z originalnimi motivi kot to. Mrtve scene slike z vso silo dramatične živahnosti. V izbiri motivov je bogat, a zelo originalen. Vsa struktura razodeva moža, ki ne išče zunanjih efektov, ki ne piše trenotku, marveč bodočnosti. Nevihta v drugem dejanju nima primere, z malim motivom b/šestnajstink označi nevihto brez vsakega hrupa tako, da nima para med vrstniki. Opera je pisana za razumno občinstvo, učinkuje počasi, a srčno in iskreno.

Prav radi omenjenih defektov je imela sprva težko pot, dasi je bil komponist takrat že priznan mojster doma in izven domovine. Pomagati je moral dobr Liszt, ki je tudi Wagnerju pomagal na noge. Po njegovem posredovanju je bila uprizorjena prvič v Weimarju leta 1877. Opera ni propadla, vendar splošno ni dovolj ogrela, zato je obležala do l. 1890. Odslej pa je pologoma prodirala in je danes sprejeta v reportare drugih gledališč.

Do uspeha ji pomore tudi lepa orientalska scenerija. Tehničnih težkoč pa delo ne stavi.

Junak Samson, pisan za tenor, zahteva junaka-umetnika. Igra je tu povsem drugačna, kot pri novodobnih nervoznih junakih. Umerjen korak, preudarjena beseda, premišljena kretanja, utemeljena vsaka gesta. Vloga ne pripušča oddiha, ves čas je na prozorišču. Melodije so jej pisane v izraziti višini, a posežejo primerno tudi v nižino. Gibljejo se v resnem, vseskozi umerjenem stilu, prav lepo prikladno situaciji.

Jastrzebski je kreiral Samsona tako mojstrsko, da bi težko našli še kje trohico, ki bi jo smeli pridejati v prid ulogi. Junak nadnaravnih sil, poln zupanja v Jehova, nastopa s primerno samozavestjo kot rešitelj ljudstva, za-

vadajoč se svojih dolžnosti in svoje odvisnosti od Jehova. Ker se vda pregrešni ljubezni Filistejke, zapade hudi kazni. Prizor v ječi je bil posebno pretresljiv, igral ga je prav fino in z globokim čutom. Klasične so bile njegove molitve in vzklik k Bogu. Njegov glas, se nam zdi, je prišel v tej ulogi posebno lepo do veljave. S temperirano dinamiko in resno deklamacijo je znal melodično krasno prilagoditi dejanju. Majestetična postava je ulogi krasno prijala. Vloga je ena najboljših, če ne najboljša, kar jih je letos kreiral.

Dalila, prefrigana zapeljivka, je nehvaležna vloga zato, ker diši tupatam preveč po moderni strukturi. Nesimpatična postane takoj v začetku, ker se vasiljuje. Njen nastop je pre malo uteviljen, njen vedenje napram Samsonu nejasno.

Kot prava Venera zvija ubogega Samsona krog sebe, dokler ga popolnoma zaprede v mreže, da mu je rešitev nemogoča. Krog nje se pravzaprav dejanje in krvida suče, pa je vendar tako brez dejanja in tako neročno prepletena. Koliko dramatike bi ji dalo lahko mojstrsko pero.

Kar je bilo iz vloge mogoče napraviti, je gdčna Koroščeva napravila. V pevskem oziru njen f in ff manj zadovoljil kot p.

Vuškovič je bil, kot vsekdar, prav dober. Vloga je s strani Filistejcev v verskem in svetnem oziru vodilna. To je Vuškovič mojstrsko pogodil.

Zbor nima posebne vloge. Kolikor je nastopil, je bil dober. Kompenzacija primerno živahna, vendar dosti resna in vseskozi dostojna. Njeno točnost v vsakem oziru pa že itak poznamo.

Režija je bila skrbna, storila je, kar je mogla. V tesnih razmerah je pač težko več menjave.

Orkester je imel ves čas prvo vlogo. Slikati mora dogodek dejanja, prikrivati pomanjkljivosti besedila in izpolniti dolge praznote. Teh treh nalog se je vidno zavedal. Rešil jih je izborno. Vodil ga je kapelnik Sachs. Izraziti motivi so bili posebno lepo podprtani, ilustracija je bila prav jasna.

Krasnemu igranju so sledile burne ovacije zaslženega priznanja. Gledališče je bilo razprodano. B.

Merodajne faktorje prosimo, naj poskrbe, da vrata ne bodo brez potrebe odprtia, ker povzročajo grozne prepriče.

Odpraviti bi bilo treba motenje predstave s prepoznam dohajanjem. Cele polure ni miru. Ponekod se vrata pri začetku do prve pavze zapro.

Ali ste že odposlal položnico „Slovenski Straži“?

Pošteno in zanesljivo

BEKLE

ki zna dobro kuhati, in je izurjena v vsem gozdništvu, želi službe pri kakem gospodu duhovniku. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod štev. 1028.

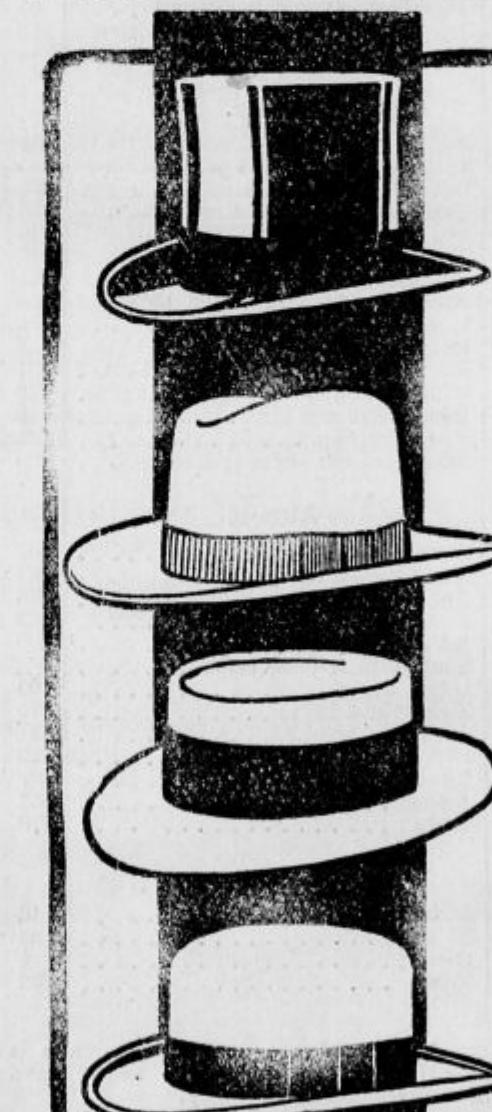
Dr. Kajetan Grandi

v Tueni na Tirolskem, izjavlja, da je svojim bolnikom tinkturo za želodec lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani, Dunajska cesta, večkrat zapisoval pri raznovrstnih boleznih prebavnih organov in vedno z najboljšim uspehom. Steklenica 20 vinarjev.

Naročila sprejema lekarna

G. Piccoli, Ljubljana.

677

Klobuki

najmodernejše oblike in barve vsake cene.

Cilindri, čepice kravate

vedno najnovejši vzorci in barve.

Rokavice

iz usnja in sukanca in kakovosti.

Srajce

1043

bele in barv. vsake izvrške.

Palice, dežniki, nogavice, žepni robci naramnice itd.

Modna in športna trgovina

P. Magdić

Ljubljana, Franca Jožefa c. nasproti glavne pošte.

VELIKANSKA ZALOGA OBLEK ZA GOSPODE IN DEČKE**A. KUNC, LJUBLJANA**

919

BOGATA ZALOGA BLAGA ZA MAROCILA PO MERI.**PRIZNANO NAJFINEJŠA IZVRŠITEVI!****NAJNIZJE CENE!****CENIKI NA RAZPOLAGO.**